

УДК 378.011.3-051:6:069.53

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.82.295050>

ВАЛЕНТИНА ТИТАРЕНКО

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0553-4277>

(Полтава)

Place of word: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

МАРИНА КОНДРАТЕНКО,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5641-9238>

(Полтава)

Place of word: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

ФОРМУВАННЯ У ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕМАТИЧНИХ ВИСТАВОК

Анотація. Сьогодні виставкова діяльність є актуальною сферою сучасної культури та розвитку суспільства. Виставки мають важливу естетичну, культурну, наукову, освітню та філософську місію. Організація виставок – важливий елемент діяльності вчителя трудового навчання та технологій. У статті подана характеристика однієї з найпоширеніших форм виставок – тематичної.

Виставки на військову тематику зараз є актуальними та необхідними, вони сприяють формуванню національної самосвідомості, формуванню світогляду і системи цінностей учнів, несуть патріотичний зміст.

Презентовано узагальнений і систематизований досвід побудови тематичної виставки «Життя переможе смерть» у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського, що розміщувалась у військовому наметі, складалась з артефактів війни, волонтерської допомоги, переданої на фронт, особистих речей захисників.

Ключові слова: виставка, тематична виставка, експонат, війна, артефакт, військовий.

Незважаючи на достатню кількість наукових праць присвячених виставковій діяльності, варто зазначити про дискусійність підходів до трактування поняття «успішності» виставки та вдалих форматів її проведення. У статті розглянуто форми виставкової діяльності, зокрема тематичні виставки, та визначені чинники, що впливають на реалізацію функцій таких виставок.

Мета дослідження – аналіз тематичної виставки «Життя переможе смерть», її характеристика, використання та передання набутого досвіду при побудові тематичних виставок учителями трудового навчання та технологій у майбутньому.

Аналіз останніх публікацій та досліджень, наукової літератури з питань виставкової діяльності свідчить про недостатню розробку цієї проблеми. Відсутній комплексний підхід до класифікації виставкової діяльності. Різні теоретичні та практичні аспекти проведення виставок знайшли відображення у працях українських учених – Антоненко І. Я. (2013), Антонюк Я. М. (2015), Шиндировський І. М. (2015), Вагенік О. М. (2020), Дупляк Т. П. (2008, 2013), Пекар В. О. (2009), Ткаченко Т. І. (2008, 2016) та ін.

Перспективи та проблеми, пов'язані із розвитком інституту виставок в Україні загалом та в галузі освіти зокрема – є актуальними і потребують глибоких досліджень.

Робота над виставкою поділяється на декілька етапів, кожен з яких має свою особливість. Від реалізації завдань, поставлених на кожному етапі залежить успішність самої виставки.

Виставка є успішною, коли вона морально, інтелектуально та фізично заангажує своїх відвідувачів. При виборі теми автори (вчителі) повинні визначити її актуальність. Далі авторами оцінюються наявність достатньої кількості об'єктів для висвітлення необхідної теми.

Експонати виставки повинні відповідати її формату.

Основні форми виставок: експрес-виставка (позапланова оперативна виставка з актуальної тематики); тематична виставка (виставка, в основі якої покладена певна тема); виставка-звіт (створюється як підсумок або за результатами проведення певних робіт, досліджень тощо); виставка-презентація (передбачає ознайомлення та демонстрацію на загал результатів творчої діяльності митців, науковців, бібліотекарів, студентів, школярів тощо, такі виставки є гарним інформаційним та рекламним інструментом);

виставка-конкурс (зазначаються дата та місце проведення, умови, збираються роботи, розміщуються підсумки); виставка-продаж або виставка-ярмарок (основною метою таких виставок є промоція, продаж чи отримання замовлень на певний товар); фондова виставка (знайомить відвідувачів з маловідомими та не завжди доступними колекціями, така форма виставки найчастіше зустрічається у музейному просторі); виставка-вернісаж (демонстрація картин або репродукцій) [Пекар В. Основи виставкової діяльності: навч. посібн., 2009].

Після вибору відповідної форми виставки, відбувається складання тематико-експозиційного плану, враховуючи структуру виставкового простору, експозиція формується з урахуванням центральних і периферійних зон, маршруту проходження відвідувача виставкою.

Наступним етапом є підбір та оформлення експонатів. Кількість предметів визначається візуальним рядом, який ми хочемо побудувати, а також розмірами виставкової площі. Простір, оточення, освітлення повинно гармоніювати із розміщенням експонатів.

Під час етапу оформлення виставки та супровідних матеріалів експонати розміщуються у виставкових вітринах, на стендах, стелажах, у шафах, на столах тощо, до них готується детальний етикетаж.

Після побудови виставки відбувається її відкриття, яке є важливим етапом її організації та проведення.

Одним із завдань є повідомлення про запланований захід. Найбільш ефективним запрошенням на виставку є особисте запрошення, але допускається запрошення і в електронному форматі. Після офіційного відкриття виставки слід не забувати про її промоцію та підготувати у рамках її роботи тематичні екскурсії, виховні заходи тощо.

Для прикладу авторами подається аналіз тематичної виставки «Життя перемає смерть», для якої був обраний формат тематичної виставки. Така форма є досить вдалою для організації виставки вчителем трудового навчання та технологій разом зі своїми учнями, з можливістю залучення до виставки різних громадських та державних організацій.

Виставка «Життя перемає смерть» – це спосіб віддячити нашим захисникам та захисницям, волонтерам.

Зібрані експонати – важлива частина нашої історії. За допомогою оригінальних предметів є можливість об'єктивно презентувати страшні реалії цієї війни.

У експозиції виставки були представлені унікальні артефакти повномасштабного вторгнення, що триває просто цієї миті. Серед них зброя наших військових, особисті речі, спорядження, волонтерська допомога, зразки ворожої зброї. У побудові виставки, були використані предмети передані волонтерськими організаціями, які працюють в Україні та за її межами, артефакти, передані військовими частинами Полтави.

Перший блок представляв різні благодійні фонди, волонтерські організації, які передають гуманітарну допомогу для України та ті фонди й організації, що діють на території Полтавщини, розподіляючи цю допомогу. Найвідоміші з них у нашому регіоні: благодійний фонд «Карітас Полтава», благодійна організація «Полтавський єврейський фонд Хесед Нефеш», благодійна організація «Благодійний фонд «Ми всі з України», Республіканський (Громадянський) штаб солідарності, фермерське господарство «Фітоком Груп», Всеукраїнський благодійний фонд допомоги та розвитку «Хелп Груп», благодійна організація «Полтавський батальйон небайдужих», громадський рух «Оборона Полтави» тощо.

Цікавість викликали зразки харчування гуманітарної організації «World Central Kitchen», яка заснована іспансько-американським шеф-кухарем Хосе Андерсом. Уже понад 10 років він підтримує людей у гарячих точках світу.

При побудові експозиції куратор виставки тісно співпрацював з Центром спеціальної підготовки «Скіф», що займається з дітьми рукопашним боєм, стрілецькою підготовкою, основами самозахисту, а зараз, ще з початком повномасштабного вторгнення на безоплатній основі навчає полтавців користуватися зброєю, аби у разі потреби вони могли захистити своє місто. На виставці представлені, надані організацією, зразки ворожого озброєння.

У центрі виставки були державні символи України – жовто-синій прапор та тризуб виготовлений з куль, переданий українськими захисниками.

Поряд з зразками озброєння Збройних сил України були представлені два однострої у військовій формі одягу Сухопутних військ Збройних Сил України, крім обмундирування, головних уборів та взуття, на них представлені розвантажувач, плитоніска, турнікет, фляга, тактичні окуляри, дощовик.

Поряд було представлено гільзу 93 ОМБр, на якій викарбувані прізвища захисників-артилеристів (на превеликий жаль двох воїнів вже немає серед живих), які у 2014-2015 рр. брали участь у визволенні м. Авдіївки та с. Пісок й тримали оборону Донецького аеропорту.

Важливою частиною життя військового є побут. Перед відвідувачем була відтворена польова кухня, родзинкою якої була піч «Ракета», яку виготовляє полтавське підприємство «Інсортекс».

Поряд з рюкзаками та карематами, особистими речами, на виставці була представлена «окопна свічка».

З початку повномасштабного російського вторгнення в Україну (24 лютого 2022 року) Полтава стала тиловим волонтерським центром. У місті діє велика кількість волонтерських організацій та груп, які займаються підтримкою наших захисників. Одним з волонтерських напрямків є виготовлення окопних

свічок для захисників і тих, хто перебуває на окупованих територіях чи під обстрілами, та не має змоги навіть елементарно нагріти їжу чи воду. Свічка «окопна» допомагає українському воїну освітити бліндаж або укриття, підсушити одяг, зігрітися чи приготувати їжу. «Окопна» свічка може врятувати життя людей у підвалах, які залишилися без електро- та газопостачання. Такі свічки важко загасити вітром, вони не бояться вологи, їх можна запалювати багато разів. З їхньою допомогою можна розпалити багаття навіть з мокрої деревини. Одна така свічка у бляшанці може горіти близько трьох годин.

У рамках виставки, на подвір'ї музею, демонструвалась машина-герой, яка побувала в багатьох гарячих точках на сході нашої країни з 2014 р. і на Сумщині у березні 2022 року – «Штурманомобіль». Серед колекції шевронів на стелі є ті, які належали власникам, які віддали свої життя за нашу Батьківщину.

Після звільнення Сумщини волонтери забрали «Штурманомобіль» до Полтави, щоб залишити як пам'ять у музеї для наших нащадків. Люди повинні бачити чого вартувала нашим Захисникам ця багаторічна війна. І коли навіть техніка виходить з ладу через ворожу зброю, наші славетні Воїни невтомно женуть окупантів із нашої землі.

Важливою частиною виставки була побудована дитяча зона, що розміщувалась поряд, де діти після перегляду виставки мали можливість написати листи для військових і намалювати малюнки.

У рамках виставки проведені тематичні екскурсії, виховні заходи, зустрічі для учнів шкіл, студентів, полтавців та внутрішньо переміщених осіб із військовими та волонтерами.

На виховних заходах «Юний волонтер», після екскурсії виставкою, діти спілкувались з полтавськими волонтерами, допомагали їм у плетінні маскувальних сіток, писали листи військовим.

У рамках програми «Музей – вузу» проведено тематичні екскурсії для студентів факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Після екскурсії студенти мали змогу поспілкуватися з військовими, також познайомилися з технологією виготовлення «окопної» свічки, спробувавши виготовити її самостійно.

У залежності від виду, напрямку та форми, виставки виконують різні функції. Звичайно, на це впливає, перш за все напрям виставки та її місце проведення (школа, музейний простір, торговельні приміщення). Виставка і її організація має велике виховне значення. Участь у підготовці виставки, в оформленні її та у підборі експонатів стимулює учнів.

Висновки. Тематична виставка «Життя переможе смерть» реалізує основні функції виставкової діяльності: інформаційну (інформування громадськості про тему виставки), соціальну (об'єднуючи людей, виставка створює соціальну солідарність і згуртованість, сприяє соціальній інтеграції, а також зміцнює гордість за свою країну), навчальну (проведення на базі виставки патріотичних заходів, розширення і збагачення досвіду учнівської молоді), виховну (виховання особистісно-ціннісного ставлення до теми виставки, формування світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, виховання здатності сприймати, інтерпретувати та оцінювати, виховання морально-естетичних ідеалів учнів), міжнародну (формування іміджу країни на міжнародній арені, а також інші прояви міжнародного співробітництва), комунікаційну (встановлення контактів з потенційними відвідувачами виставок, представниками ЗМІ, а також діловими партнерами для подальшого співробітництва), розвиваючу (збагачення емоційно-естетичного досвіду, формування культури почуттів, стимулювання художньо-образного мислення учнів), культурну (виставка як інструмент збереження культурних надбань людства) Ткаченко Т. І. (2016).

Протягом роботи виставки ефективність процесу комунікації забезпечувалась кураторами виставки, їх здібностями, знаннями, можливостями і вміннями та бажанням відвідувача засвоїти інформацію, закладену в експозиції тематичної виставки, перетворивши її в особистий досвід.

Організація подібних виставок у школі учителем трудового навчання та технологій, спільно з учнями, сприятиме формуванню національної самосвідомості учнів та адаптації до соціокультурного середовища, допомагатиме формуванню світогляду і системи цінностей, позитивно впливатиме на національно-патріотичне виховання учнівської молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Антоненко І. Я., Дупляк Т. П. Виставкова діяльність в Україні: стан, проблеми та шляхи їх розв'язання. *Економічний часопис. XXI*. 2013. № 11/12. С. 74–78.
- Антонюк Я. М., Шиндировський І. М. Організація виставкової діяльності: навч. посіб. Львів: ЛКА, 2015. 245 с. URL: https://pidruchniki.com/77731/marketing/organizatsiya_vistavkovoyi_diyalnosti
- Вагенік О. М. Музейна справа у закладах освіти (методичні рекомендації). Видання підготовлене до друку і віддруковане у КЗ «Центр туризму» ЗОР. URL: <https://drive.google.com/file/d/1htpNEBy3zo9us7w7-Hs75wWOFuajA5zi/view>
- Дупляк Т., Ткаченко Т. Інтернет технології у виставковій діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 3. С. 26–29.
- Кальченко Ю., Надольська В. Розбудова музейництва на Волині за роки незалежності України. *Волинський музейний вісник: наук. зб. / упр-ня культури і туризму Волин. ОДА; Волин. краєзн. музей; каф. документознавства і музейн. справи ВНУ ім. Лесі Українки*; упоряд.: А. Силюк, Є. Ковальчук. Луцьк, 2012. Вип. 3. С. 34–38.
- Пекар В. Основи виставкової діяльності: навч. посіб. Київ: Євроіндекс, 2009. 348 с.
- Ткаченко Т. І., Дупляк Т. П. Виставковий бізнес: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 244 с.

REFERENCES

- Antonenko, I. Ya., & Duplyak, T. P. (2013). *Vystavkova diyalnist v Ukraini: stan, problemy ta shlyakhy yikh rozvyazannya* [Exhibition activities in Ukraine: state, problems, and solutions]. *Ekonomichnyy chasopys XXI* [Economic journal. XXI], 11/12, 74-78 [in Ukrainian].

- Antonyuk, Y. M., & Shyndirovskiy, I. M. (2015). *Organizatsiya vystavkovoyi diyalnosti [Organization of exhibition activity]*. Lviv: LKA. Retrieved from https://pidruchniki.com/77731/marketing/organizatsiya_vistavkovoyi_diyalnosti [in Ukrainian].
- Duplyak, T., & Tkachenko, T. (2008). Internet tekhnolohii u vystavkovii diyalnosti [Internet technologies in exhibition activity]. *Marketing v Ukraini [Marketing in Ukraine]*, 3, 26-29 [in Ukrainian].
- Kalchenko, Y., & Nadoilska, V. (2012). Rozbudova muzeynistva na Volyni za roky nezalezhnosti Ukrainy [Development of museum affairs in Volyn during the years of Ukraine's independence]. In A. Silyuk, & Ye. Kovalchuk (Eds.), *Volynskiy muzeynyi visnyk [Volyn museum bulletin]: nauk. zb. (Is. 3, pp. 34-38)*. Lutsk: Upravlinnya kultury i turizmu Volyn. ODA; Volyn. kraieznavchyi muzei; kaf. dokumentoznavstva i muzeynoi spravy VNU im. Lesi Ukrainky [in Ukrainian].
- Pekar, V. (2009). *Osnovy vystavkovoi diialnosti [Basics of exhibition activity]*. Kyiv: Yevroindex [in Ukrainian].
- Tkachenko, T. I., & Duplyak, T. P. (2016). *Vystavkovyi biznes [Exhibition business]: monohrafiia*. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t [in Ukrainian].
- Vagenik, O. M. *Muzeina sprava u zakladykh osvity [Museum affairs in educational institutions]: metodychni rekomendatsii. KZ «Tsentru turizmu» ZOR*. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1htpNEBy3zo9us7w7-Hs75wWOFuajA5zi/view> [in Ukrainian].

VALENTINA TYTARENKO
MARYNA KONDRATENKO

TRAINING OF THEORETICAL AND PRACTICAL SKILLS FOR THE ORGANIZATION OF THEMATIC EXHIBITIONS IN TEACHERS OF LABOR EDUCATION AND TECHNOLOGY

Annotation. *Today, exhibition activity is a relevant area of modern culture and development of society. Exhibitions have an important aesthetic, cultural, scientific, educational and philosophical mission. Organization of exhibitions is an important element of the activity of a teacher of labor education and technology. The article presents the characteristics of one of the most common forms of exhibitions - thematic.*

Exhibitions on military topics are now relevant and necessary, they contribute to the formation of national self-awareness, the formation of the worldview and value system of students, and carry a patriotic meaning.

The generalized and systematized experience of building the thematic exhibition «Life will conquer death» in the Poltava Local History Museum named after Vasyl Krychevsky, which was housed in a military tent, consisted of artifacts of the war, volunteer aid given to the front, and personal belongings of the defenders, is presented.

Keywords. *Exhibition, Thematic Exhibition, Exhibit, War, Artifact, Military.*